

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตำบลคลองหอยโข่ง

ตำบลคลองหอยโข่ง ในอดีต “สมัยสังคมบ้านป่า”

ตำบลคลองหอยโข่ง เป็นกลุ่มบ้านเล็กที่ล้อมไปด้วยป่าดงดิบ ชาวบ้านอาศัยอยู่ด้วยความยากลำบากการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านในยุคสมัยนั้นจะดูความอุดมสมบูรณ์ของสภาพภูมิศาสตร์พื้นที่และเลือกทำเลใกล้กับแหล่งน้ำมีลำคลองใหญ่ในการดำรงชีวิตซึ่งตำบลคลองหอยโข่ง เหมาะอย่างยิ่งในการตั้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะ กลุ่มของชาติพันธุ์ คนไทย คนจีน และอิสลาม ที่เกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนถึงปัจจุบันนี้ และอีกประการหนึ่งผลของการทำสงครามในยุคหนึ่ง ก็มีส่วนสำคัญ ทำให้ประชาชนได้ขยายฐานการตั้งชุมชนไปในพื้นที่ต่างๆตามไปด้วยอย่างเช่นในอดีตในด้านการปกครอง “อาณาจักร และศาสนจักร” จะควบคู่กันเสมอในการพัฒนาหรือทำสงครามก็ตักจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ “วัดกับชุมชน” อยู่คู่กันตลอดในการตั้งถิ่นฐานจนถึงปัจจุบันนี้ “วัดจึงเป็นศูนย์กลาง” ของการพัฒนาชุมชนในอดีตร่วมกันมาตลอด

“บ้าน หุ่ง ป่า ควน และภูเขา” จึงเป็นวิถีชีวิตของคนตำบลคลองหอยโข่งที่เลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพ ในการตั้งถิ่นฐาน “ตามข้อมูลที่ปรากฏ”

ช่วงปี พ.ศ. 2310 ที่กรุงศรีอยุธยาเสียกรุงแก่พม่า จะเห็นได้ว่า ตำบลคลองหอยโข่ง เริ่มมีการตั้งถิ่นฐาน อยู่ก่อนแล้ว ถึงปัจจุบันนี้ คงราว 250 - 300 ปี

พ.ศ. 2310 ปรากฏหลักฐาน การตั้ง “วัดโคกกอ” แต่เดิมบริเวณที่ตั้งวัดเป็นป่าทึบหนาแน่นมีพระรูปหนึ่งมาอาศัยเพื่อต้องการความวิเวกในช่วงนั้นยังไม่สร้างเป็นวัดด้วยเหตุผลสภาพพื้นที่เป็นป่ารก มีสัตว์ดุร้ายชุกชุม จึงไม่สามารถตั้งเป็นวัดได้ มาตั้งอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2459 เป็น “วัดโคกกอ” ในสมัยที่เสียกรุงศรีอยุธยาให้กับพม่าระหว่างสงครามเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชได้ตั้งตัวเป็นอิสระได้ยึดเมืองสงขลา เมืองพัทลุง เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองนครศรีธรรมราชด้วย และได้แต่งตั้งกรรมการเมืองนครศรีธรรมราช คือ นายวิเชียรชาวเมืองนครศรีธรรมราชมาเป็นเจ้าเมืองสงขลาชาวเมืองสงขลาเรียกเจ้าเมืองผู้นี้ว่า “หลวงสงขลาวิเชียร”

(ช่วงสมัยกรุงธนบุรี)

พ.ศ. 2312 พระเจ้าตากสิน ปราบชุมนุมนครศรีธรรมราชและเสด็จมาสงขลา ได้แต่งตั้งให้ ชาวจีนฮกเกี้ยนชื่อหลวงจีนเหียงแช่เฮ่า (มีฐานะเป็นนายอากรรังนก) ขึ้นเป็นเจ้าเมืองสงขลา ได้รับมอบราชทินนามเป็น “หลวงอินทศิรมบัติ” ซึ่งเป็นต้นตระกูล ณ สงขลา ได้มีทายาทเป็นผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลาติดต่อกันมาถึง 8 คน ช่วงระหว่าง (2318 - 2444) ดังนี้

2318 - 2322 หลวงสุวรรณศิริสมบัติ (เหียง แช่เฮ่า) ต้นตระกูล ณ สงขลา

2322 - 2355 เจ้าพระยาอินทศิริ (บุญห่วย ณ สงขลา)

2355 - 2360 พระยาวิเศษภักดี (เถียนจ้ง ณ สงขลา)

2360 - 2390 พระยาวิเชียรศิริ (เถียนแสง ณ สงขลา)

2390 - 2408 เจ้าพระยาวิเชียรศิริ (บุญสังข์ ณ สงขลา)

2408 - 2427 เจ้าพระยาวิเชียรศิริ (แมน ณ สงขลา)

2427 - 2431 พระยาวิเชียรศิริ (ชุ่ม ณ สงขลา)

2431 - 2444 พระยาวิเชียรศิริ (ชม ณ สงขลา)

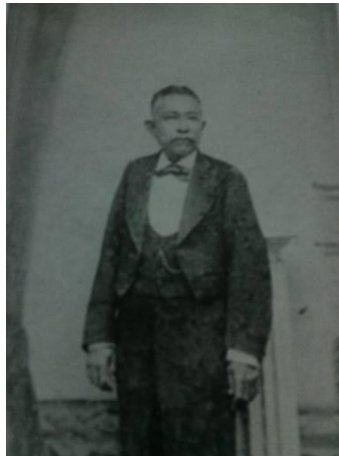
ซึ่งตำบลคลองหอยโข่งได้มีบรรพชนในท้องถิ่นเข้ามาตั้งถิ่นฐาน อยู่ก่อนแล้ว

2408 - 2427 เจ้าพระยาวิไชยรศิรี (แม่น ณ สงขลา)

2427 - 2431 พระยาวิไชยรศิรี (ชุ่ม ณ สงขลา)

2431-2444 พระยาวิไชยรศิรี (ชม ณ สงขลา)

พ.ศ. 2320 ในสมัยกรุงธนบุรี ชาตัพันธ์คนจีนมีบทบาทในการปกครองเมืองสงขลา มากขึ้น และมีบทบาทในการขยายฐานอำนาจการปกครองพัฒนาบ้านเมืองต่อเนื่องมาตลอดในทุกด้าน

พ.ศ. 2320 ปรากฏหลักฐานการสร้างวัดโพธิ์ (ตำบลคลองหอยโข่ง) โดยพระอธิการทองสุขเป็นเจ้าอาวาส องค์แรก “วัดโพธิ์” จึงเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และขยายชุมชนของตำบลคลองหอยโข่งต่อเนื่องตามมามากมาย

ในช่วง พ.ศ. 2445 สร้างอุโบสถ ได้นำเอากระเบื้องหยกเขียวซึ่งเป็นศิลปกรรมของจีนมาร่วมสร้างอุโบสถด้วย แสดงให้เห็นว่าชาวจีนเริ่มเข้ามามีบทบาทในการค้าขายอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากการปกครองแล้ว

(ช่วงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์)

พ.ศ. 2334 พื้นที่ “หาดใหญ่” จะปรากฏเอกสารครั้งแรก สมัยพระพุทธรูปพม่าจากโลก โตะสาเอ็ด มาจากประเทศอินเดีย มายุยงให้พระยาตานีเป็นกบฏ ยกทัพมาตีเมืองสงขลาพระยาสงขลาบุญห้วยร่วมกับพระยานครศรีธรรมราชปราบปรามลงได้ จึงได้เลื่อนขึ้นเป็น “พระยาอินทศิรสงคราม” ยกเมืองสงขลาขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ และยกหัวเมืองไทรบุรี ปัตตานี ตรัง กานูกลันตัน และตำบลพะตง ตำบลการ่า ขึ้นตรงต่อสงขลาทั้งหมด

พ.ศ. 2373 ตวนกูเตนบุตรพระยาไทรบุรี (คนก่อน) ก่อกบฏต่อไทยหนีไปเกาะปีนัง ชักชวนพวกมลายู ในเมืองไทรบุรี ปัตตานี ยะหริ่ง ยะลา ให้เป็นกบฏ ยกทัพมาตีเมืองสงขลา

พ.ศ. 2374 เจ้าพระยาคลัง (ดิศ บุนนาค) ยกทัพมาปราบลงได้ และยกทัพกลับมาพักที่เมืองสงขลา และได้สถาปนา “พระเจดีย์ไว้บนยอดเขากลางเมืองสงขลา” แล้วยกทัพกลับกรุงเทพฯ

พ.ศ. 2381 ชื่อเมืองหาดใหญ่ปรากฏในเอกสาร “ทางประวัติศาสตร์” ครั้งแรกในสมัยพระยาวิเชียรคีรีเถียนเส้ง ในส่วนของตำบลคลองหอยโข่ง ช่วงนั้นมีชาติพันธุ์อิสลามจากบ้าน “นาแสน” มาตั้งถิ่นฐานที่บ้าน “ควนบก” มี 3 ตระกูลหลัก คือ ตระกูลวงศ์ใหญ่ ตระกูลมรสุม และตระกูลราชเด็หว่า (ช่วงรัชกาลที่ 3) มีพระยาวิเชียรคีรี เถียนเส้ง เป็นเจ้าเมืองสงขลา และต่อมาได้เกี่ยวดองชาติพันธุ์กันจึงเกิดนามสกุล รัตนพันธ์ และหยดย่อย ขึ้น ต่อมา ปีพ.ศ. 2515 ได้มีอิสลามต่างถิ่นมาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้น ซึ่งมาจาก บ้านเกาะหมี่ บ้านบางโหลง บ้านปรัก และท่าไทร เป็นต้น

พ.ศ. 2381 ปีนั้นเช่นกัน พระยาศรีพัฒน์ (ทัต บุนนาค) เป็นแม่ทัพออกไปปราบกบฏไทรบุรีในครั้งนั้นพระแสง (บุตรเจ้าพระยานครน้อย) ที่รักษาการเมืองไทรบุรีได้ระดมพลไทยจีนรวบรวมกำลังพล นครศรีธรรมราชและพัทลุงใช้พื้นที่ “แขวงหาดใหญ่” เป็นจุดพักไพร่พลและเสบียงกรัง (เป็นด้านส่วนหน้าเมืองสงขลา) เพราะว่่าสมัยก่อนพื้นที่หาดใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบมีลำคลองขนาดใหญ่ใช้เป็นเส้นทางเดินทัพได้

สมเด็จพระยาบรมมหาพิชัยญาติ (ทัต บุนนาค) ผู้เคยเป็นแม่ทัพลงมาสงขลา

นอกนั้นยังมีชัยภูมิที่เหมาะสมต่อการตั้งค่ายเนื่องจากมีหลักฐานตามแนวกำแพงคันดินที่บ้านพรุ ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าบริเวณดังกล่าวเดิมอาจใช้เป็นที่ตั้งค่ายหรือที่พักทัพดังกล่าว ด้วยใช้เส้นทางกรีธาทัพไปยึดเมืองไทรบุรีคืนมาได้ และโปรดเกล้าให้สตุล มาขึ้นแก่เมืองสงขลา และยกทัพตีพะโคะแขวงเมืองพัทลุงให้เป็นแขวงเมืองสงขลา พระยาศรีพัฒน์แม่ทัพจัดการการอยู่ที่เมืองสงขลา 2 ปี ได้สถาปนาเจดีย์บนยอดเขาเมืองสงขลาองค์หนึ่งแล้วยกทัพกลับกรุงเทพฯ จากพงศาวดารเมืองสงขลา ได้ระบุคำว่า “หาดใหญ่” เกี่ยวกับการปราบกบฏเมืองไทรบุรี เมื่อ พ.ศ. 2381 ไว้ มี 2 ฉบับ คือ ฉบับเจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์ ณ สงขลา) แต่งเมื่อ พ.ศ. 2388 ในการปราบกบฏ เมื่อ พ.ศ. 2381 นั้น ท่านดำรงตำแหน่งพระสุนทรนุรักษ์ ผู้ช่วยเจ้าเมืองสงขลา ท่านมีบทบาทร่วมในการปราบกบฏด้วยใช้คำ

เรียกสถานที่รวบรวมกองทัพของพระยาสงขลา โดยใช้คำว่า “ทุ่งหาดใหญ่” ในขณะนั้นพระยาสงขลาพาพระยาตานี พระยาเยหรีง พระยาสาบบุรี พระยาระแงะ พระยารามัน แยกหัวเมือง เข้าไปถวายพระเพลิงสมเด็จพระพันปี เจ้าพระยานครศรีฯ แยกหัวเมือง ซึ่งขึ้นกับเมืองนครไปอยู่กรุงเทพมหานคร ตนกุมัดสาอิต หลานพระยาไทร ซึ่งหนีไปอยู่เมืองเกาะหมาก ช่องสุ่มผู้คนได้มากยกมาตีเอาเมืองไทรบุรีได้ พระยาไทรบุตรเจ้าพระยานคร พาอพยพหนีเข้ามาอยู่ที่ “ทุ่งหาดใหญ่ แขวงเมืองสงขลา” พระสุนทรบุรีฯ แต่งให้ขุนต่างตา ขุนหมื่นมีชื่อ คุณไพร่พล 500 คนไปตั้งค่ายมั่นรักษาเขตแดนเมืองสงขลาในที่พะตง ในที่การ่าไว้ ครั้งนั้นเจ้าพระยานครอยู่ ณ กรุงเทพฯ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมขับให้เจ้าพระยานคร เจ้าพระยาสงขลา กราบทูลลากลับถึงเมืองสงขลาและเกณฑ์ทัพไปตั้งอยู่ที่หาดใหญ่ และ ฉบับพระยาวิเชียรคีรี (ชม ณ สงขลา) สมัยดำรงตำแหน่งพระยาสุทรานุรักษ์ (พ.ศ. 2431 - 2433) หลังเหตุการณ์ปราบกบฏไทรบุรี 50 ปี ท่านเรียกสถานที่รวมพลกองทัพของพระยาสงขลาว่า “ตำบลท่าหาดใหญ่”

สรุปว่าในยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยบ้านปาก่อน 2442 ตำบลคลองหอยโข่งก็จะมีแค่เหตุการณ์การตั้งถิ่นฐานในส่วนของบ้านปากชนบท แต่ในส่วนกลาง จะมีเรื่องการปกครอง แย่งชิงอำนาจกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนของภาคใต้ คือ นครศรีธรรมราช สมัยก่อนนั้นได้มี “กรมช้าง” เพราะใช้ช้างจะเป็นพาหนะในการสู้รบหรือการเดินทาง จึงตั้ง “ช้างเป็นตราประจำเมือง” ซึ่งในสมัยนั้นคนจีนเริ่มมีบทบาทในการบริหารปกครองหัวเมืองต่างๆ (ซึ่งในที่นี้ไม่ได้กล่าวถึง)

พ.ศ. 2437 ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระยาวิเชียรคีรี ชม เจ้าเมืองสงขลา ได้แบ่ง “แขวงเมือง” เป็น 15 ส่วน เรียกว่า “อำเภอ” ได้แก่ อำเภอกลัง อำเภอเมือง อำเภอนา อำเภอวัง อำเภอวังชิง อำเภอพะตง อำเภอการ่า อำเภอกำแพงเพชร อำเภอรัตภูมิ อำเภอพะเกิต โดยมีนายอำเภอซึ่งเป็นในพื้นที่ประจำอยู่ทุกอำเภอ และแบ่งอำเภอลงไปเป็น “แขวง” มีนายแฉ่งกำกับทุกแขวง ในสมัยนั้น ตำบลคลองหอยโข่ง ถือว่าเป็นจุดสำคัญในการเริ่มวางฐานการปกครองในท้องถิ่นควบคู่ไปด้วย ตามเส้นทางการเดินทางจะผ่านอำเภอวังชิง (ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านหนึ่งของอำเภอคลองหอยโข่ง) อำเภอพะตงไปอำเภอการ่า (ปัจจุบันบ้านคลองร่า)

พ.ศ. 2437 สันนิษฐานว่า “บ้านจอมหรีา” จึงยังเป็นแขวงเมืองหนึ่งในตำบลคลองหอยโข่ง ที่คอยสนับสนุนเสบียงและกำลังพล มีการดูแลเขตควบคุมพื้นที่ จากคำบอกเล่าเรื่องราวของชาวบ้านดั้งเดิมรุ่นหลานของบ้านจอมหรีา เล่าว่า สมัยนั้นมีการแต่งตั้งให้นายจอม (ชื่อคน) เป็นคนดูแลเขตการปกครองไปจนถึง “คลองร่า” นายจอมได้มาอาศัยอยู่ที่นี้และมีที่ทำการเรียกว่า “บ้านโคกทำเนียบ” เพื่อใช้ในการประชุมและตั้งกองสะสมเสบียงในบริเวณใกล้เคียง เรียกว่า “บ้านกองฉาง” ปัจจุบันที่ดินดังกล่าวได้คืนกลับไปให้เจ้าของที่ดินเดิมแล้ว คือ บ้านโคกทำเนียบ คืนให้ นายชาติรี สิริวัฒน์ บ้านกองฉาง คืนให้ นายหอม ซึ่งในสมัยนั้นนายจอม ก็คือเป็น “นายแขวง” ผู้รับผิดชอบเขตการปกครองดูแลพื้นที่ถึงคลองร่า จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ตามชื่อคนและเขตดูแล คือ “บ้านจอมหรีา”

พ.ศ. 2439 สิ้นสุดสมัยพระยาวิเชียร ชม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชบายปรับปรุงการปกครองประเทศโดยเอาหัวเมืองหลายๆ หัวเมืองรวมกันเข้าเป็นมณฑลหนึ่งเฉพาะในภาคใต้นั้นเมืองสงขลา (รวมทั้งบริเวณ 7 หัวเมือง ที่ขึ้นกับสงขลาได้แก่ ปัตตานี ยะลา ยะหรีง ระแงะ รามันห์ สาบบุรี และหนองจิก) รวมเข้ากับเมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง 3 เมืองด้วยกัน เรียกว่า “มณฑลนครศรีธรรมราช” ตั้งที่ว่าการ มณฑลที่เมืองสงขลา

พ.ศ. 2440 การปฏิรูปเมืองสงขลา มีการ “ยุบแขวง” ต่างๆ รวมทั้งเมืองจะนะ และเมืองเทพา เข้าด้วยกันเป็นอำเภอต่างๆ เมื่อจัดเสร็จแล้ว เมืองสงขลาแบ่งออกเป็น 5 อำเภอ คือ อำเภอกลางเมือง อำเภอปะทิว อำเภอฝ่ายเหนือ อำเภอจะนะ และอำเภอเทพา

พ.ศ. 2449 ได้ประกาศแยกบริเวณ 7 หัวเมืองออกไปตั้งเป็น “มณฑลปัตตานี” เพื่อปกครองเมืองปัตตานี ยะลา สายบุรี ระแงะ

พ.ศ. 2451 เมืองสงขลาได้รับการสถาปนาเป็น “สุขาภิบาลเมืองสงขลา”

พ.ศ. 2452 ได้โอนเมืองสะเดาจากอำเภोजังโหลนมาขึ้นกับอำเภอฝ่ายเหนืออีกแห่งหนึ่ง

พ.ศ. 2460 หลังจากสร้างทางรถไฟสำเร็จอำเภอฝ่ายเหนือก็เปลี่ยนมาเป็น “อำเภอหาดใหญ่” ซึ่งได้ถวายเป็นชุมทางรถไฟที่ใหญ่ที่สุดของดินแดนภาคใต้ กลายเป็นศูนย์กลางทางพารา และแร่ดีบุก มีการแบ่งตำบลที่อยู่ในสังกัดไปตั้งอำเภอใหม่ เช่นแยกที่กำแพงเพชรออกจากอำเภอฝ่ายเหนือไปตั้งเป็นกิ่งอำเภอ และเป็นอำเภอรัตนภูมิ แยกตำบลสะเดาเป็นอำเภอสะเดา เป็นต้น ในช่วงปี พ.ศ. 2460 นี้ ตำบลคลองหอยโข่งจึงเป็นตำบลหนึ่งในการปกครองของอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งมีนายอำเภอหาดใหญ่คนแรกและเป็นคนสุดท้ายของอำเภอฝ่ายเหนือคือ คุณพระเสน่หามนตรี (ชื่นสุขนธหงส์) เป็นนายอำเภอ ตำบลคลองหอยโข่ง ขณะนั้น ขุนคล่องคลองหอย (เพชร บำรุงศักดิ์) เป็นกำนันผู้ปกครองตำบลคลองหอยโข่ง เช่นกัน ด้วยวิสัยทัศน์ ได้สงวนที่ดินไว้ สร้างสาธารณประโยชน์ไว้มากมายในปัจจุบันนี้เช่น ส่วนราชการ โรงเรียน ตัดถนนสายคลองหอยโข่ง - หาดใหญ่และคลองหอยโข่ง - หุ้งลุง นำยางพาราเข้ามาปลูก จัดเดินโปรยชัยครั้งแรก นำพระราชบัญญัติขนานนามสกุลมาใช้ และท่านก็ได้รับพระราชทานนาม “ขุนคล่องคลองหอย”

พ.ศ. 2461 พระอธิการแก้ว คงสุวรรณ โพรหม รัตนบุญโชติ และขุนคล่องคลองหอย กำนันตำบลคลองหอยโข่ง ร่วมกันสร้างโรงเรียน “วัดโพธิ์”

พ.ศ. 2464 โอนโรงเรียนวัดโพธิ์ เป็นโรงเรียนประชาบาลตำบลคลองหอยโข่ง (วัดโพธิ์)

พ.ศ. 2472 ขุนคล่อง สร้างโรงเรียนหนึ่งหลังภายในวัดโพธิ์ เมื่อโรงเรียนชำรุดพระอธิการชุม จุติมุตโต เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ ร่วมกันสร้างโรงเรียนแห่งใหม่ ริมถนนคลองหอยโข่ง - หาดใหญ่ และย้ายออกมา เมื่อพ.ศ. 2506 เป็นโรงเรียนบ้านหน้าวัดโพธิ์

พ.ศ. 2472 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้ยุบมณฑลต่างๆทั้งหมดคงมีแต่จังหวัดที่มีฐานะเทียบเท่ากัน สงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้มีฐานะเป็นจังหวัดใหญ่ที่สำคัญสืบมา

พ.ศ. 2475 สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ทรงประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย

พ.ศ. 2478 ในแผ่นดินขุนคล่อง ก่อนปลดเกษียณอายุราชการ ได้วางรากฐานการ การพัฒนาตำบลคลองหอยโข่ง ไว้อย่างมากมาย ด้วยมุมมอง วิสัยทัศน์ นักปกครองกับการพัฒนาให้กับตำบลคลองหอยโข่งที่ทรงด้วยคุณค่า อย่างยิ่ง

เพราะฉะนั้น ในสมัยยุคการสร้างปาเป็นนา จะมีวิธีคิดเชิงประโยชน์นิยมไทยจีนยกเลิกกรรมช้างจากช้างสงครามเป็นช้างพานิช ขยายวัว ขยายควายจากใช้แรงงานมาเป็นอาหารและเปลี่ยนศาสนาศรัทธาแบบใหม่เป็นศาสนาเชิงพานิช วัดมีอำนาจมากขึ้นในการปกครองการผสมชาติพันธุ์เกี่ยวดองตระกูลต่างๆ สายครุหมอเผ่า (คนเลี้ยงช้าง และคนจีน) เพื่อขยายฐานการถือครองพื้นที่ เช่นต้นตระกูล ณ ระนอง - ณ สงขลา เป็นต้น

พ.ศ. 2490 อำเภอหาดใหญ่ ได้ยกฐานะเป็นอำเภอชั้นเอก ถือว่ายุคสมัยแผ่นดินขุนคล่อง (2418-2495) จนปลดเกษียณอายุราชการ พ.ศ. 2478 เป็นยุคทองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย (รายละเอียดต่างๆ อยู่ในหัวข้อชื่อบ้านนามเมือง ประวัติบุคคลสำคัญ และหน่วยงานต่างๆที่ในหนังสือเล่มนี้)

พ.ศ. 2494 คนจีนมาตั้งถิ่นฐาน นายไก่อ๊ว แซ่หลี่ กับพวกกลุ่มชาติพันธุ์คนจีน ได้เข้ามาคลองหอยโข่งครั้งแรก และตั้งถิ่นฐาน คำขายนารอมาวิ้งโดยสารรับจ้างและเกี่ยวดองชาติพันธุ์คนไทยในชุมชน มีลูกหลานสืบสกุลจนปัจจุบันนี้

พ.ศ. 2499 ยกตำบลคลองหอยโข่งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอคลองหอยโข่ง (แต่ยังอยู่ในการปกครองของอำเภอหาดใหญ่)

พ.ศ. 2500 ได้สร้างโรงเรียนบ้านเก่าร้าง ตำบลคลองหอยโข่ง โดยพระอธิการชุม (เจ้าอาวาสวัดโพธิ์) ร่วมกับชาวบ้าน

พ.ศ. 2503 จัดตั้งโรงเรียนบ้านคลองหอยโข่ง

พ.ศ. 2504 - 2524 เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ สงครามประชาชน ทำให้ตำบลคลองหอยโข่ง (เป็นพื้นที่สีแดง)

พ.ศ. 2519 เปิดโรงเรียน ที่หมู่ 7 ขยายการศึกษา “โรงเรียนควนบก”

พ.ศ. 2525 ได้ขยายเขตไฟฟ้า ตำบลคลองหอยโข่ง

พ.ศ. 2525 - 2541 โครงการพระราชดำริ ประกอบด้วย 4 โครงการ

พ.ศ. 2525 โครงการสำรวจที่ดิน

พ.ศ. 2526 - 2528 โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองจำไทร

พ.ศ. 2528 - 2540 อ่างเก็บน้ำคลองหลา

พ.ศ. 2541 โครงการดูแลแปลงพันธุ์พืช ควบคู่กับการพัฒนาการศึกษา และส่งเสริมอาชีพ

พ.ศ. 2526 สร้างสถานีทดลอง

พ.ศ. 2527 สร้างค่ายรัตนพล

พ.ศ. 2528 สร้างโรงเรียนรัตนพล

พ.ศ. 2530 สร้างสถานีประมงน้ำจืด

พ.ศ. 2533 สร้างโรงพยาบาลคลองหอยโข่ง

พ.ศ. 2535 ตั้งกิ่งอำเภอคลองหอยโข่ง เปิดทำการชั่วคราวที่โรงพยาบาลคลองหอยโข่ง

พ.ศ. 2535 สร้างสถานีตำรวจภูธรคลองหอยโข่ง

พ.ศ. 2536 เปิดที่ทำการกิ่งอำเภอคลองหอยโข่ง (ย้ายออกจากโรงพยาบาล) ซึ่งตั้งชั่วคราวหลังจากเปิดที่ทำการอำเภอคลองหอยโข่ง โดยเฉพาะตำบลคลองหอยโข่ง

พ.ศ. 2536 เปิดให้บริการโรงพยาบาลชุมชนอำเภอคลองหอยโข่ง

พ.ศ. 2536 เปิดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.คลองหอยโข่ง)

พ.ศ. 2539 วันที่ 1 กันยายน 2539 จัดสร้างอนุสาวรีย์ขุนคลองคลองหอย

พ.ศ. 2540 ยกฐานะจากกิ่งอำเภอ มาเป็น อำเภอคลองหอยโข่ง

หลังจากยุบสมัยขุนคลองคลองหอย ก็มีรายชื่อกำนันตำบลคลองหอยโข่ง ดังนี้

-	กำนันถัด คุณสงค์	-
-	กำนันแสง จันทรละออง	-
-	กำนันเชวงศักดิ์ บำรุงศักดิ์	26 สิงหาคม 2534 – 27 กุมภาพันธ์ 2557
-	กำนันทอง ละอองโชค	9 เมษายน 2557 – ปัจจุบัน (กันยายน 2561)